

קג: המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

ג א ב ג מ"י פ"ח מהל'
שכרות הל' סמג עשין
פט טוש"ע ח"מ סי' שז
סעיף ד:
ד ד ה ו מ"י שם טור
ש"ע שם סעיף ה':
ה ז ח ט מ"י שם הל' ב
טוש"ע שם סעיף ג:
ו י מ"י שם הל' ד סמג
שם טוש"ע ח"מ סי'
שכא סעיף א':
ז כ מ"י שם טוש"ע שם
סעיף ב:
ח ל מ נ"י שם ועין
נמ"מ טוש"ע שם
סעיף א':

ואזר הוא ויהיב בריבעא. תימה דהכא משמע דבעל הבית שקיל פחות מן הארס ובכל דוכתי משמע שהארס נוטל פחות כדאמרין בני שאלחו (גיטין דף ע"ד): כ"ע ללו תלת ושקלי ריבעא ואת דלי ארבעה ושקיל תילתא ולקמן בפירקין (דף ק) נמי אמרינן ארס אומר למחנה ירדתי ובעל הבית אומר לשליש הורדתי משמע שארס רגיל לטול פחות ולא יומר וי"ל דהכא איירי שהארס נותן זרע אבל בכל דוכתי איירי שבעל הבית נותן זרע או בכרמים ופרדסים שאין ארץ זרע דאיכא אתרא דעבדי הכי דאריסא יהיב צורא ואיכא אתרא דעבדי הכי דמרי ארעא יהיב צורא כדאמר לעיל בסוף איהו נשך (דף ע"ד):

בוכרא ושפתא. פרי"ח חרין וכן חרין שך רגילים לעשות סביבות השדה מחוץ לגדר כדאמרין בסוף פרק בית כור (ב"ב דף קמ.) ובערוך [וערך ארכנתא] פי' כפירוש הקונטרס: **בלמא**. פירוש שמינה כמו פיו בלוס (בבבב דף מ:) פירוש סגור וכן בלוס עלמו בשעת מריבה שילחי כסוי הדס (חולין דף פט.) אבל אולר בלוס דסוף פרק המקבל (גיטין דף סו. ושם ד"ה בלוס) הוא בסמ"ך (ו) כמו עיסה בלוסא מעורב בפרק כלל גדול (שבת דף ע"ו:) ואזכרות בלוסין בצ"ר (פרשה ט):

מנכה לו מחבורו. צין בחכירות צין בקבלות איירי כדאמר בגמרא ואלע"ג דמתן לקמן (דף קה:) המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב אם מנת מדינה היא מנכה לו מחכירותו ולא איירי אלא בחכירות דבקבלות אינו מנכה לו אלא נוטל שלישי או רביע כמו שהתנה כדפירש לקמן בקונטרס מ"מ הכא בסופא מנכין לו כיון דל"ל בית השלחין דלא איבעי ליה למימר כיון דקאי בגווה מדאמר זו כדאמר בגמרא ש"מ שרובה לומר כל זמן שמהא בית השלחין כמו שהיא עכשיו שיש בה מעין: דאפשר

בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים: **גב' תנא** מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור ושניהם מעכבין זה על זה לקצור אינו רשאי לעקור האי אמר בעינא דרתבן לי ארעאי והאי אמר לא מצינא לעקור אינו רשאי לקצור האי אמר בעינא דתינקר ארעאי והאי אמר בעינא תיבנא ושניהם מעכבין זה על זה למה לי מה טעם קאמר מה טעם לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור משום דשניהם מעכבין זה על זה: לחרוש אחריו וחרוש: פשיטא לא צריכא באתרא דלא מנכשי ואזל איהו ונכיש מהו דתיבנא אמר ליה האי דנכישנא אדעתא דלא כריבנא לה קמ"ל [א] דאיבעי ליה לפרושי ליה: הכל במנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר מקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע משכירין מקום שאין נהגו להשכיר אין משכירין מקום שנהגו להשכיר משכירין פשיטא הלא צריכא דכ"ע יהבי בתילתא ואזל איהו ויהביה בריבעא מהו דתיבנא דאמר ליה האי דבצרי לך אדעתא דלא יהיבנא לך באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: מקום שנהגו שלא להשכיר אין משכירין: פשיטא ולא צריכא דכ"ע מקבלי (ו) בריבעא ואזל איהו וקיבלה בתילתא מהו דתיבנא א"ל האי דטפאי לך אדעתא דיהבת לי באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש: אמר רב יוסף בבבל נהיגו דלא יהיבי תיבנא לאריסא למאי נפקא מינה דאי איכא איניש דיהיב עין יפה הוא ולא גמרינן מיניה אמר רב יוסף ויבוכרא ושפתא וארכבתא וקני דחזירא

זמורות. הקולוין מן הגפנים: **צקנים**. מפרש בגמ' קנים המעמידים את הגפנים שקורין פושי"ל: ושניהם מספקין את הקנים. החדשים בכל שנה שאין על הארס אלא לעבוד ולשזור אבל שאר דברים על שניהן. וסיפא דמתניתין ליתא אלא בקבלות דאי בחכירות לא שייכא חלוקה: **גב' ושניהם מעכבין**. לשנות מן המנהג: **האי אמר**. בעל הקרקע אי אפשרי שמתקור דבעינא דמתבנן ארעאי שישאלו בה מן הקשין ויהא לה לזבל לזריעתה לשנה הבאה: **והאי אמר**. אם בעל הבית אמר עקור מני האי למימר ליה לא מצינא מיטרת שהקצירה נוחה מן העקירה: **דסינקר**. שמהא נקיה שאינה צריכה לזבל: **בעינא סיבנא**. איני צריך תבן לזבנותי ואי אפשרי שמשאל בקרקע: **שניסן מעכבין זה על זה למה לי**. כיון דמתן בתרוייהו אינו רשאי מכלל דזימנין דניחא ליה למר דהכי ולמר דהכי וזימנין איפכא: **משום דשניהם מעכבין**. כלומר מפני ששניהן יש להם טענה לכאן ולכאן: **ואזיל איהו ונכיש**. צעוד שהתבואה מחוברת ותלש ממנה עשבים רעים אלא שלאחר מכאן חזרו וגדלו בהן קצת מהן: **דלא כריבנא ליה**. שלא לחרוש עוד אחריה שהניכוש במקום חרישה שלאחר הקצירה הוא למונע עשבים הרעים: **שנהגו להשכיר אילנות**. עם שדה לכן שיטול הארס חלקו בפירות האילן אע"פ שאינו טורח בהן שאין צריכין לעבודה: **משכירין**. כלומר מסתמא הן מושכרין: **יהבי בתילתא**. ונתתין קרקעות לאריסין ע"מ שיטלו הן חלק שלישי וארס שני חלקים: **ואזל איהו ויהיב בריבעא**. שלא יטול הוא אלא רביע והארס שלשה חלקים: **דבצרי לך**. שאני נוטל פחות משאר בעלי בתים: **מקבלי בריבעא**. ע"מ ליתן לבעל הקרקע רביע בתבואה: **בוכרא וטפא וארכבתא וקני דחזירא דבעל הבית**. סביבות השדה עושין חרין ונתמין העפר על המיזר להגביה סביבותיו ולחזק זמן כשנידש חוזר הוא ומוסיף עליו עפר שנית וכן שלישי. ראשון קרי בוכרא והשני טפא לשון קרי דמטפי לה והשלישי קרי ארכבתא: **קני דחזירא**. קנים שנועצים בצרף לארוג בו קוליס או נסרים סביבות השדה: **דבעל הבית**. עליו יליאה זאת לעשות: **חזירא גופיה**. הקוליס שאורגין בו סביב הקנים דאריסא: **עיקר בלמא**. עיקר שמירה שאי אפשר בלא היא: **נטיבסא וסירסא דאריסא**. עליו להוציא שאינו עושה אלא להקל מעליו שלא יצטרך לטרוח כלל בשמירתה: **מרא**. פושי"ר בלע"ז:

א) וגי הערוך ערך כלס
כלמי פי' סייג לסמוס
הפולות,

הגהות הגר"א
[א] גב' דאיבעי כו.
כ"ב ר"ל דה"ג מהי
אף אם שתק בע"ה.
המ"ה: [ב] שם בלמא.
כ"ב פי' סייג. לשון היר"ף:
[ג] שם מרא חזינא.
כ"ב מרא. חזינא. לשון
הרמב"ם הקרום שחופרין
בו הארץ. והכלים שנושאין
בהם העפר ומפרש דכל
זה ה"ה בחובר והטור חלק
עליו בזה וכן ב"ה ורואיה
ממה שמאין על סיפא
דמתי' כ"ס כו: [ד] שם
ימא כו. כ"ב ר"ל בחכירות
ועי' רש"י כאן ולקמן ק"ה
כ"ב במתי' ועין חו"כ ד"ה
מנכה כו. מ"מ דלא טעור
(ומ"מ ש' רבינו נח"מ סי'
ש"כ ס"ק כ"ב):

לענין רש"י
פורש"ל [פיישיל"ש].
המכות גפן.
פורש"ר [פורש"ר].
מגדו.
פאל"א [פאל"א]. יעד.
(כלומר כך שטוחה בעלה
דיית ארוכה).

הגהות הבי"ח
(א) גב' מקבלי בריבעתא
ואזל איהו: (ב) שם
קנים מאי עבידיהו. כ"ב
עין פי' המוכר את
הבית ד' ס"ט פשט"ס
קנים מאי עבידיהו
מה צריכס לבס' קנים
הגדלים בקרקע דקנים
סתמא משמע ליה במקום
גידולן כמו חילת הקנים
קנים המחולקין מפולין
שנעמידין תחת הגפנים
כדי שיהיו הגפנים וקופין
והאשכולות תולין בחזיר
ולא יתקלקלו בקרקע
וקורין להו פאלי"ש:
(ג) רש"י ד"ה חזינא
פאלי"א. כ"ב בלשון אשכנז
מש"ע נבצ"ל: (ד) תוס'
ד"ה בלמא וכו' הוא
בסמ"ך. כ"ב וכן פי' רש"י
פי' מ"ה דף מ"ה ע"א:

דבעל הבית וחזירא גופיה דאריסא כ"ללא דמילתא כל עיקר [ב] בלמא דבעל הבית נטירותא יתירתא דאריסא ואמר רב יוסף [ג] מרא וזבילא ודולא וזנוקא דבעל הבית אריסא עבד בי יאורי: כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים: (ו) קנים מאי עבידתייהו אמרי דבי רבי ינאי קנים המוחלקין שבהן מעמידין את הגפנים: ושניהם מספקין את הקנים: למה לי מה טעם קאמר מה טעם שניהם חולקין בקנים משום דשניהם מספקין את הקנים: **מתני'** המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין או בית האילן יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מן חבורו ואם אמר לו חבור לי שדה בית השלחין זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חבורו: **גב' היכי דמי** אילימא דיבש נהרא רבה אמאי אינו מנכה לו מן חבורו [ו] ינימא ליה מכת מדינה היא אמר רב פפא דיבש נהרא זוטא דאמר ליה איבעי

וזבילא. (ו) פאלי"א: ודולא. דלי להסקות שדה: וזנוקא. נוד למלאות במקום שנהגין ללות צנודות: **אריסא עבד בי יאורי**. עליו לעשות חריצין משפת הנהר עד סוף השדה חריצין הרבה שכשדולין המים מן הנהר שופכין בחריצין והחריצין מוליכין עד סוף השדה והיא שותה מאילניה: **מוחלקין**. שניטלה קליפתן מחשוף הלצן שעליהן: **שניהם מספקין למה לי**. פשיטא כיון דמתא דלשניהן הן וחולקין בהן ממילא שמעינן דשניהן מספקין את החדשים דאי לא יהיב מעיקרא אמאי פליג ציטנים: **מתני'** צים השלחין קרקע יבישה דלא דינה זמני וממעין שדה משקה אותה: או צים האילן. ובשציל האילן ההוא חביבה על הארס שנוטל חלק בפירות בלא טורח: **מן חבורו**. אם קיבלה ממנו בחכירות כך וכך חרין לשנה דמעיקרא לא גלי דעתיה דמנשום מעיין או אילן טפי לה בחכירות: **חבור לי צים השלחין**. חבור לי צים השלחין טפי לה וחכרה ממנו: **גב' נהרא רבה**. שהכל משקין ממנו: **ימא ליה מנכה** מדינה היא. ונתן לקמן בפירקין (דף קה:) המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או שנסדפה אם מכת מדינה היא מנכה מן החכירות: **נהרא זוטא**. אמת המים שהמשיכו מן הנהר הגדול אלל הבקעה להסקות ממנה: משכחת